CZU: 343.224.1:340.13(478):340.5 **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.32**

RĂSPUNDEREA PENALĂ A MINORILOR DELINCVENȚI ÎN LUMINA REGLEMENTĂRILOR JURIDICO-PENALE A REPUBLICII MOLDOVA ȘI ASPECTE DE DREPT COMPARAT

CARABET Maxim,
Universitatea de Stat din Moldova,
student, anul III, Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova

SUMMARY

This article analyzes the criminal liability of juvenile delinquents in the Republic of Moldova, highlighting societal challenges and the need for appropriate measures. According to the Penal Code of RM, individuals who are 16 years old are subject to criminal liability, while those between 14 and 16 are only liable for specific offenses. Alternatives to detention are discussed, such as community service, and the importance of personalizing the penalty system based on age and circumstances is emphasized.

In comparison, legislation in other countries, such as France and Germany, adopts educational and corrective measures for young offenders. The article also presents the psychosocial risk factors contributing to juvenile delinquency, including family environment, education, and economic conditions. It underscores the importance of an individualized approach and education in crime prevention. Statistics indicate a decrease in the number of minors in detention, but highlight the need for specialized services and rehabilitation programs. Consequently, proposals are made for legislative improvements and better training for judges in juvenile delinquency cases to support the social reintegration of minors.

Keywords: Juvenile delinquency, criminal liability, educational measures, social reintegration, risk factors.

Libertatea este dreptul de a face tot ceea ce îngăduie legile; iar dacă un cetăţean ar putea face ceea ce legile interzic, el şi-ar pierde libertatea, întrucât şi ceilalţi ar avea o asemenea putere”.

Montesquieu

Criminalitatea și delicvența juvenilă în rândul tinerilor au devenit unele dintre cele mai presante și prioritare provocări cu care societatea se confruntă și în prezent. În acest context, este imperativ să se ia măsuri adecvate pentru rezolvarea acestor probleme. O analiză detaliată a răspunderii penale a minorilor este esențială pentru a construi un sistem de prevenție eficient, care să ia în considerare atât personalitatea infractorului minor, cât şi influenţa răspunderii penale asupra sa.

Articolul 21, alin. (1) CP al RM specifică "sunt pasibile de răspundere penală persoanele fizice responsabile, care, în momentul săvârşirii infracţiunii, au împlinit vârsta de 16 ani". ,,Persoanele fizice care au vîrsta între 14 şi 16 ani sînt pasibile de răspundere penală numai pentru săvîrşirea infracţiunilor prevăzute la art.145, 147, 151, 152 alin.(2), art.164, 166 alin.(2) şi (3), art.171, 172, 175, 186-188, 189 alin. (2)–(6), art. 190 alin. (2)–(5), art. 192 alin. (2)–(4), art. 192^1 alin. (2) şi (3), 196 alin.(4), art.197 alin.(2), art.212 alin.(3), art.217 alin.(4) lit.b), art.217^1 alin.(3) şi alin.(4) lit.b) şi d), art.217^3 alin.(3) lit.a) şi b), art.217^4, art.217^6 alin.(2), art.260, 268, 270, 271, art.275, 280, 281, 283-286, 287 alin.(2) şi (3), art.288 alin.(2), art.290 alin.(2), art.292 alin.(2), art. 317 alin.(2), art.342". În același context, conform art. 67 alin. (4) Codul Penal al RM, „munca neremunerată în folosul comunităţii nu poate fi aplicată militarilor prin contract şi persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani". [1] O astfel de pedeapsă alternativă detenției este determinată de autoritățile administrației publice locale. Cu titlu de exemplu, Codul penal al Franței prevede că natura muncii în folosul comunității este stabilită printr-o hotărâre judecătorească, denumită „ordonanță de muncă", fără a stabili un număr fix de ore sau o durată zilnică specifică pentru executarea acesteia. Aceste detalii sunt adaptate în funcție de circumstanțele fiecărui caz, în cadrul procesului de individualizare a pedepsei.[2]

Articolul 71 alin. (3) CP al RM statuează în mod expres că „detenţiunea pe viaţă nu poate fi aplicată femeilor şi minorilor", iar la stabilirea categoriilor de pedeapsă şi a limitelor acestora în Partea generală a Codului penal al Republicii Moldova se face individualizarea pedepsei penale sub forma închisorii. Într-o manieră asemănătoare, art. 70 alin. (3) prevede că la stabilirea pedepsei închisorii pentru persoana care, la data săvârşirii infracţiunii, nu a atins vârsta de 18 ani, termenul închisorii se stabileşte din maximul pedepsei, prevăzute de legea penală pentru infracţiunea săvârşită, reduse la jumătate. Având în vedere prevederile art. 70 alin. (4), la stabilirea pedepsei definitive în caz de concurs de infracţiuni pedeapsa închisorii nu poate depăşi 25 de ani pentru adulţi, 20 de ani pentru persoanele care au atins vîrsta de 18 ani, dar nu au atins vîrsta de 21 de ani, şi 12 ani şi 6 luni pentru minori, iar în caz de cumul de sentinţe - de 30 ani pentru adulţi, 25 de ani pentru persoanele care au atins vîrsta de 18 ani, dar nu au atins vîrsta de 21 de ani, şi 15 ani pentru minori. Prezintă utilitate Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii nr.39 din 22.11.2004,

invocând faptul că cauzele penale privind minorii se judecă de un complet de judecată format din judecători cu experienţă bogată, specializaţi în acest domeniu şi numiţi pentru a judeca asemenea cauze prin ordinul preşedintelui instanţei.

Conform Codului penal german, vârsta răspunderii penale începe de la 14 ani, însă sistemul juridic prevede un regim special pentru infracțiunile comise de minori. Pentru tinerii între 14 și 18 ani, sunt aplicate măsuri educative și corective, iar pentru cei între 18 și 21 de ani, se poate aplica fie dreptul penal pentru adulți, fie cel pentru minori, în funcție de gradul de maturitate al infractorului și de circumstanțele cazului, beneficiind astfel de o atenuare a responsabilității datorită vârstei. [3] Pentru alegerea unei măsuri cu caracter educativ, judecătorul pentru minori va lua în considerare circumstanțele personale și gradul de maturitate al infractorului, nu în ultimul rând natura și gravitatea faptelor. În cazuri excepționale, instanța poate pretinde delincventului juvenil executarea a două măsuri educative. La fel legiuitorul român consacră drept măsuri educative privative de libertate internarea într-un centru educativ şi internarea într-un centru de detenţie. O altă problemă formează măsurile neprivative de libertate, acestea fiind stagiul de formare civică; supravegherea; consemnarea la sfârşit de săptămână; asistarea zilnică. Interesul pronunțat față de acest subiect rezidă și din prevederile legislației Federației Ruse, care reglementează măsurile de constrângere cu caracter educativ prin intermediul unui şir de articole concentrate într- un singur capitol, sub acest aspect, legea penală prevede următoarele măsuri de constrângere cu caracter educativ: avertizarea; transmiterea pentru supraveghere persoanei fizice sau juridice; obligarea de a restitui paguba; limitarea timpului liber şi stabilirea unor exigenţe faţă de comportament. Comportă originalitate și prevederile cuprinse în Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, ce impune statului, prin conținutul articolului 40, să întreprindă toate măsurile necesare ca să acorde o protecţie corespunzătoare copiilor aflați în conflict cu legea. Așadar, în conformitate cu articolul 40, alin. (2) din Convenția cu privire la drepturile copilului, există o listă incontestabilă de drepturi și garanții care sunt destinate să asigure ca fiecare copil ce a săvârșit o faptă prejudiciabilă, va primi un tratament și proces echitabil. În viziunea legiuitorului Republicii Moldova, „persoanelor liberate de răspundere penală în conformitate cu art. 54 sau de pedeapsă penală în conformitate cu art. 93 li se aplică următoarele măsuri de constrîngere cu caracter educativ: avertismentul; încredinţarea minorului

pentru supraveghere părinţilor, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat; obligarea minorului să repare daunele cauzate (la aplicarea acestei măsuri se ia în considerare starea materială a minorului); obligarea minorului de a urma un curs de reabilitare psihologică; obligarea minorului de a urma cursul de învăţământ obligatoriu; obligarea minorului de a participa la un program probaţional." După cum afirmă unii autori, țările europene atribuie o atenție deosebită combaterii delincvenței juvenile, la fel, acestea confruntându-se cu creșterea numărului de fapte violente, comise de către minori, a recidivei, a traficului de droguri. [4, pag.751]

Atât pe plan internațional, cât și potrivit sistemului juridic național, desprindem pe larg reglementarea și recunoașterea statutului de delincvent minor al infracțiunilor în cauzele penale. Totuși, sunt consemnabile și anumite date statistice, astfel, în rezultatul analizei, am constatat că la 01 ianuarie 2022, în sistemul administrației penitenciare se deținеau 6396 de persoane, dintre care 59 sunt persoane minore, iar sub aspect comparativ, la 01.10.2019, în sistemul administrației penitenciare se deținеau 6855 persoane, dintre care 66 minori, față de 7156 persoane în total ce se deținеau în perioada analogică a anului 2018, or, pentru o analiză mai amănunțită este nevoie de a cerceta și studia mai mulți ani consecutiv. Cât privește infracțiunile comise de minori, notăm că, în anul 2020 se prezintă un număr de 606 infracțiuni, dintre care furt – 134 infracțiuni, huliganism – 24 infracțiuni, jaf – 40 infracțiuni, în raport cu ceilalți ani, cu precizie, statuându-se 664 infracțiuni pentru anul 2019, și, 688 infracțiuni pentru anul 2018, dintre care conturăm: furt – 412 infracțiuni (2019), jaf – 39 infracțiuni (2019), huliganism – 28 infracțiuni (2019), etc. [5] În altă privință, în darea de seamă privind lucrul cu minorii a INP pe trimestrul III anul 2019 observăm că au fost aplicate doar 27 de măsuri de supraveghere, două avertismente, o măsură de reabilitare psihologică pe teritoriul RM. Consider că e necesar să abordăm ideea legată de aspectele psihosociale ale răspunderii penale a minorilor delicvenți deoarece e o abordare complexă și utilă pentru a înțelege mai bine factorii care conduc la delincvența juvenilă și modalitățile de prevenire. În calitate de Factori de Risc Psihosociali poate fi

- Mediul Familial: Un factor esențial în dezvoltarea comportamentului minorilor îl reprezintă mediul familial. Familiile disfuncționale, caracterizate de violență domestică, abuzuri sau neglijare, au un impact negativ asupra minorilor, care pot dezvolta comportamente deviante ca mecanism de adaptare. De

asemenea, lipsa de supraveghere parentală sau un model parental inadecvat (ex. părinți implicați în activități infracționale) contribuie semnificativ la predispoziția spre infracționalitate.

- Educația: Abandonul școlar și performanțele academice scăzute sunt strâns legate de delincvența juvenilă. Copiii care nu beneficiază de educație adecvată sau sunt excluși social în cadrul școlii tind să caute acceptare în grupuri alternative, care pot include anturaje infracționale.
- Condițiile Economice: Sărăcia și lipsa resurselor economice generează un context de vulnerabilitate. Minorii din familii sărace pot comite infracțiuni pentru a-și satisface nevoile sau din dorința de a obține un statut social mai ridicat.

În ceea ce privește Profilul Criminologic al Infractorului Minor:

- Tipologii de Infractori Minori: În criminologie, infractorii minori sunt adesea clasificați în funcție de tiparele de comportament, motivații și circumstanțe personale. De exemplu, unii pot fi considerați „infractori ocazionali," comițând delicte din impuls sau la presiunea anturajului, în timp ce alții sunt „infractori recidiviști," pentru care infracționalitatea devine un mod de viață.
- Elemente Psiho-comportamentale: Factorii psihologici individuali, cum ar fi tendințele antisociale, agresivitatea și dificultățile în gestionarea emoțiilor, pot contribui la un comportament delincvent. Studiile arată că minorii cu dificultăți de control emoțional sau cu tulburări de comportament sunt mai predispuși la acte de violență sau furturi.

Prin prisma celor enunțate, autoritățile competente trebuie să acorde o atenție deosebită implementării programelor probaționale introduse în legea penală, pentru asigurarea reeducării minorului și reintegrării sociale a acestuia. La baza cercetării temei respective se află prevederile legislaţiei în vigoare, atât normele materiale, cât şi cele procesuale. De asemenea, baza ştiinţifică a cercetării o reprezintă opiniile doctrinare, articole ştiinţifice, comentarii aplicative etc.

Este important de precizat, că instanţele judecătoreşti, care examinează cazurile date, trebuie să conțină personal calificat domeniul infracționalității juvenile, deoarece percepția particularităţilor privind persoana şi a celor de vârstă permite de a aplica corect normele speciale ale procesului penal ce ţin de această categorie de dosare, etc. Mai mult, este necesar de insistat pentru reeducarea

delicvenților minori și a reintegrării lor în societate, îndeplinindu-se astfel şi rolul preventiv al reglementărilor legale. Sunt necesare servicii specializate pentru astfel de categorii de copii; dezvoltarea de programe pentru împuternicirea tuturor actorilor implicați: părinți, copii, și, în mod similar, îmbunătățirea competențelor specialiștilor în lucru cu copii care au comportamente deviante. Ameliorarea sistemul de aplicare a măsurilor aplicative şi de profilaxie faţă de minorii delincvenţi constituie un aspect empiric. În calitate de propunere lege ferenda, luând în vedere practica ţărilor menționate mai sus în materia pedepsei stabilite în art. 67 CP al RM, susținem modificarea conţinutului articolului, prin oferirea atribuţiilor de stabilire a caracterului muncii, duratei exacte de prestare a muncii, ș. a. în cazul minorilor - instanţelor de judecată.

BIBLIOGRAFIE:

1. Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002, Publicat : 14.04.2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195.
2. Codul Penal al Franței https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070719/ (vizitat: 25.09.2024)
3. Codul penal al Germaniei StGB - cuprins neoficial (gesetze-im-internet.de) (vizitat: 25.09.2024)
4. HOTCA M. A. Codul penal. Comentarii și explicații. București: Editura C. H. Beck, 2007. 1598 p.
5. https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala__12%20JUS__JUS020/JUS020100.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774